

Nieuwsbegrip Extra

Met enige regelmaat ontwikkelt Nieuwsbegrip in opdracht van bedrijven of maatschappelijke organisaties een speciale themales. Bedrijven die ons vragen om zulke lessen te ontwikkelen, doen dit vaak in het kader van 'maatschappelijk verantwoord ondernemen'. Ideële organisaties brengen via de les het maatschappelijke onderwerp waarop zij zich richten onder de aandacht. De Nieuwsbegrip Extra-lessen worden mogelijk gemaakt door financiering van de externe opdrachtgever. De inhoud van de lessen wordt echter ontwikkeld door en valt volledig onder verantwoording van de Nieuwsbegripredactie.

Handleiding Nieuwsbegrip Liliane Fonds, niveau B

Vooraf

**Liliane
Fonds**

open de wereld
voor een kind
met een handicap

Deze les is ontwikkeld in samenwerking met het Liliane Fonds om kinderen kennis te laten maken met kinderen als Sempeta die leven met een handicap in een van de armste landen in de wereld. Het Liliane Fonds zet zich al meer dan 40 jaar in voor dit soort kinderen. Het Liliane Fonds verbetert de levenskwaliteit en toekomstkansen van deze kinderen. Samen met lokale partnerorganisaties maken ze de leef-, speel- en leerwereld van deze kinderen toegankelijker en dragen op deze manier bij aan een inclusieve samenleving waarin meedoen ondanks een handicap mogelijk is. Meer informatie over het Liliane Fonds en de projecten die het Liliane Fonds steunt, vind je op de website www.lilianefonds.nl. Het Liliane Fonds verzorgt ook [gastlessen op school](#) over hoe de organisatie werkt.

Meer over Sempeta

Deze Nieuwsbegriples gaat over Sempeta, een Keniaanse jongen met een beperking. Op de website van het Liliane Fonds vind je [meer informatie over hem](#).

En over Sempeta bestaat ook nog ander lesmateriaal:

- *Ontwerpbox*
Het is belangrijk dat Sempeta genoeg beweegt, maar hij moet voorzichtig bewegen en hij mag niet altijd doen wat hij leuk vindt. Dat is een uitdaging! Daarom is het Liliane Fonds blij dat jij – als wereldvriend van Sempeta – meedenkt over oplossingen voor de vraag: Hoe kan Sempeta meer bewegen op een leuke en veilige manier?
- *Het prachtig geïllustreerde Gouden Boekje over Sempeta*
Het boekje vergroot de wereld van de leerlingen. Het is leuk om voor te lezen of om zelf te lezen (vanaf groep 3). [Het boekje is te bestellen](#) voor € 5,-.

Lesoverzicht

Onderwerp	<i>Worden wat je wil</i>
	Deze les sluit aan bij het onderwerp van de Kinderboekenweek 2021.
Lesdoel	De leerlingen lezen de tekst actief aan de hand van sleutelvragen. Ook maken ze een mindmap bij de tekst, kiezen ze de belangrijkste zinnen bij de tekst en gebruiken ze die wanneer ze een bericht schrijven over het onderwerp voor de schoolkrant of de schoolwebsite.
Leesdoel	De leerlingen kunnen vertellen over Sempeta en andere kinderen die leven met een handicap in een arm land en ze kunnen vertellen wat het Liliane Fonds voor deze kinderen doet.
Opdracht 1	Actief lezen en sleutelvragen beantwoorden
Opdracht 2	Sleutelschema: een mindmap maken
Opdracht 3	Samenvatten: de belangrijkste zinnen kiezen
Opdracht 4	Een stukje voor de schoolkrant of website schrijven
Opdracht 5	Oefenen met de woorden uit de tekst (extra opdracht)
Opdracht 6	Samen filosoferen (extra opdracht)
referentie-niveau	De tekst is geschreven op Nieuwsbegripniveau B en sluit aan bij referentieniveau 1F

Materiaal

Voor elke leerling:

- de tekst *Worden wat je wil* (niveau B);
- bijbehorende opdrachten voor niveau B;
- voor abonnees van Nieuwsbegrip: de strategiekaart *Samenvatten* (op de website bij Basismateriaal).

Woordenschat (NB met deze woorden zijn geen online-oefeningen beschikbaar):

de beperking	= de handicap
de aandoening	= de kwaal, ziekte van een bepaald lichaamsdeel of een bepaalde functie van je lichaam
vermoedelijk	= waarschijnlijk
begeleiden	= helpen, ondersteunen
toegankelijk	= goed te bereiken
omgaan met	= reageren op
dankzij	= door
het internaat	= een soort huis waar kinderen wonen die niet thuis kunnen wonen
inmiddels	= nu, intussen
zijn droom waarmaken	= zijn droom uit laten komen

Opdrachten

Toelichting

Actief lezen en sleutelvragen

In de basislessen van Nieuwsbegrip ligt de nadruk op het onderdeel Actief lezen. Onder actief lezen verstaan we het lezen van de tekst in drietallen, waarbij leerlingen in interactie met elkaar bespreken waar de tekst over gaat. Hierbij zijn ze gericht op de inhoud. Bij het actief lezen is het de bedoeling dat de leerlingen voorspellen, onduidelijkheden ophelderen en zelf vragen stellen. Hiervan maken ze notities op het werkblad Actief lezen. De sleutelvragen stimuleren leerlingen om verbanden te doorzien, afleidingen te maken en de tekst samen te vatten. Deze activiteiten zijn erop gericht de leerlingen te ondersteunen in het vormen van een mentaal plaatje van de tekst.

Werkwijze

- Introduceer het onderwerp klassikaal. Wat weten de leerlingen van het onderwerp? Wat verwachten ze in de tekst te lezen?
- Vraag de leerlingen welk leesdoel ze hebben (of geef ze het gegeven leesdoel) en bespreek de uitleg. Wijs de leerlingen zo nodig op de strategiekaart *Samenvatten*.
- Groepjes II en III werken (indien mogelijk) in drietallen met de tekst en het werkblad Actief lezen met de sleutelvragen en maken daarna een mindmap bij de tekst (opdracht 2). Bij opdracht 3 kiezen de leerlingen zinnen die de tekst het beste samenvatten.
- Begeleid zelf groep I. Maak gebruik van de modeltekst, de sleutelvragen en de hulpvragen. De leerlingen kunnen daarnaast de strategiekaart *Samenvatten* gebruiken. Laat de leerlingen na verlengde instructie zelf werken aan opdracht 2, 3 en 4. Opdrachten 5 en 6 zijn extra opdrachten. Bedenk welke van deze opdrachten je kiest (mag uiteraard ook allebei).
- Nabespreking: check of leesdoel en leesdoel bereikt zijn. Laat de leerlingen eventueel zelf hun antwoorden controleren en bespreek waar ze moeite mee hadden.
- Neem de werkbladen Actief lezen in om inzicht te krijgen in het werk van de verschillende groepjes.

OPDRACHT 1

klassikaal/
drietallen

Modellen

Actief lezen en sleutelvragen beantwoorden

1. Introduceer het onderwerp klassikaal. Wat weten de leerlingen over wat ze later willen worden? Wat verwachten ze in de tekst te lezen?
2. Geef uitleg over de werkwijze bij Actief lezen. Bespreek de leesdoelen. Vertel ook wat het leesdoel is.
3. **Leesdoel:** De leerlingen kunnen vertellen hoe moeilijk kinderen met een handicap het hebben in de allerarmste landen van de wereld en wat het Liliane Fonds voor deze kinderen doet.
4. Werk klassikaal of in groepjes bij het lezen van de tekst. Maak gebruik van onderstaande modeltekst, de sleutelvragen en de

hulpvragen.

- De leerlingen gaan verder zelfstandig aan de slag. Bespreek klassikaal de antwoorden op de sleutelvragen.

Modeltekst

Modellen van de inleiding en begin van het tweede stukje m.b.t. actief lezen en samenvatten:

Zeg bijvoorbeeld het volgende: *de titel van de tekst is: **Worden wat je wil**. Na het lezen van de titel weet ik eigenlijk nog niet heel goed waar de tekst over zal gaan. Het zou kunnen dat het gaat over wat je later zou kunnen worden en dat je eigenlijk kan worden wat je wil. **De Kinderboekenweek staat weer voor de deur**. Ja, daar heb ik van gehoord. Elk jaar in oktober is er een Kinderboekenweek. En blijkbaar gaat die week binnenkort beginnen. **En dit jaar is het thema 'Worden wat je wil'**. Oh, vandaar de titel van de tekst denk ik. Dat is het onderwerp van de Kinderboekenweek. **Het maakt niet uit wie je bent of waar je vandaan komt, goed bent in rekenen of juist in tekenen, vier jaar oud bent of al tien jaar: ieder kind kan worden waar het van droomt. Maar is dat ook echt zo?** Ja, dat weet ik eigenlijk niet. Ik kan me voorstellen dat het niet altijd zo is. Als ik naar de foto's bij de tekst kijk, zie ik op de tweede foto een jongen met een kruk. Het zou kunnen dat hij niet kan worden wat hij wil. Ik denk dat de tekst mij daar meer over gaat vertellen.*

*Ik lees nu het begin van tweede stukje van de tekst. Het kopje is **Sempeta**. Dat woord zie ik ook al bij de foto staan. Ik denk dat het de naam van die jongen op de foto is.*

Sempeta wil later dokter worden. Chirurg, om precies te zijn, want dan kan hij kinderen helpen die een beperking hebben. *Sempeta wil dus dokter worden om kinderen te helpen die een beperking hebben. Oh, ik weet nog wat dat is: een beperking. We hebben een paar weken geleden een les gedaan over de Paralympische Spelen. Dat waren sporters met een beperking, dus sporters met een handicap. Zij kunnen iets niet wat andere mensen wel kunnen. Ik denk dat Sempeta ook een beperking heeft. Ik denk dat er iets met zijn been is, want hij heeft een kruk. Ik zet even een streep onder de zin dat Sempeta dokter wil worden. Dat lijkt me wel belangrijk bij het samenvatten. **Sempeta doet zijn best op school, dus dokter worden hoeft geen probleem te zijn.** Als hij slim is, zal dat geen probleem zijn. Ik weet wel dat je best slim moet zijn om dokter te worden. En misschien is het ook wel moeilijk als je een beperking hebt. Ik lees even verder. **Of toch wel? Sempeta woont namelijk in Kenia, een van de armste landen in het oosten van Afrika. Ook heeft Sempeta een handicap. Hij heeft een aandoening die gemakkelijk botbreuken veroorzaakt. Hij moet dus steeds heel voorzichtig zijn en hij heeft krukken nodig om te lopen, want zijn benen zijn vergroeid.** Oh Sempeta woont niet in Nederland, maar in Kenia, dat is in Afrika. Dat is een heel arm land. En hij heeft dus een handicap. Ik denk dat het daarom moeilijk voor hem is om dokter te worden.*

Ik denk dat dat belangrijk is in de tekst dus daar zet ik ook vast een streep onder. Maar waarom zou hij geen dokter kunnen worden? Misschien dat ik daar meer over te weten kom als ik verder lees...

Wat hebben jullie mij horen doen? Ik dacht hardop na over de tekst. Ik stelde ook vragen aan mezelf. Dat hoort bij actief lezen. Als je actief leest, sta je ook stil bij onbekende woorden. En ik heb ook steeds gekeken welke zinnen of stukjes van zinnen belangrijk zouden kunnen zijn en daar heb ik een streep onder gezet. Die heb ik nodig om aan het eind de tekst samen te vatten.

Laat een van de leerlingen hardop denkend de rest van het stukje lezen.

Leg uit: *als je in je groepje actief aan het lezen bent, ga je ook de sleutelvragen bij de tekst bespreken. In de tekst zie je na elk stukje een of meer nummers staan. Bij elk nummer hoort een sleutelvraag.*

Let op: De hulpvragen bij de sleutelvragen hieronder zijn bedoeld als extra aanwijzingen bij de sleutelvragen. Gebruik de hulpvragen alleen als deze relevant zijn voor de leerlingen. Als de leerlingen de sleutelvraag direct kunnen beantwoorden is een hulpvraag waarschijnlijk niet nodig.

Sleutelvragen en hulpvragen

Inleiding

Sleutelvraag 1: Wat wordt er verteld over de Kinderboekenweek?

Hulpvraag 1a: Lees regel 1-3 nog een keer.

Hulpvraag 1b: In regel 1 staat de uitdrukking **staat voor de deur**. Wat wordt daarmee bedoeld? (ophelderen van onduidelijkheden)

Hulpvraag 1c: In regel 1 staat **het thema**. Wat betekent het thema? (ophelderen van onduidelijkheden)

Sempeta

Sleutelvraag 2: Waarom is dokter worden waarschijnlijk een probleem voor Sempeta?

Hulpvraag 2a: Lees regel 7-12 nog een keer.

Hulpvraag 2b: Wat betekent het woord **de beperking** in regel 6? (ophelderen van onduidelijkheden)

Hulpvraag 2c: Wat betekent **vermoedelijk** in regel 12? (ophelderen van onduidelijkheden)

Hulpvraag 2d: Let op signaalwoorden in dit stukje. In regel 5 en 9 staat *want*, waarna een oorzaak gegeven wordt. En er staan ook signaalwoorden in die een opsomming aangeven: *Ook, En*. (verbanden)

Kinderen met een handicap en armoede

Sleutelvraag 3: Hoe komt het dat de meeste kinderen met een handicap in de armste delen van de wereld wonen?

Hulpvraag 3a: Lees regel 14-15 nog een keer. Wat betekent het woord **toeval** in regel 15? (ophelderen van onduidelijkheden)

Hulpvraag 3b: In regel 15 staat het signaalwoord *want*. Daarna volgt een reden of oorzaak. (verbanden)

Sleutelvraag 4: Hoe komt het dat een handicap meestal leidt tot nog meer armoede?

Hulpvraag 4: Lees regel 20-23 nog een keer. Let op het signaalwoord *Want* in regel 20 waarna een reden of oorzaak gegeven wordt.

Liliane Fonds

Sleutelvraag 5: Noem drie dingen die het Liliane Fonds doet om kinderen met een handicap te helpen.

Hulpvraag 5: Lees regel 24-30. Let op de signaalwoorden die een opsomming aangeven: *Bijvoorbeeld, Ook, en.*

Sempeta nu

Sleutelvraag 6: Hoe komt het dat Sempeta's droom misschien toch waar kan worden?

Hulpvraag 6a: Lees regel 34-35. Wat wordt hier verteld over Sempeta's droom?

Hulpvraag 6b: Wat betekent **Dankzij** in regel 34? (opheldereren van onduidelijkheden)

Na het lezen

Sleutelvraag 7: Wat wil jij later worden? Is er iets waardoor dat misschien niet zou kunnen of waardoor het moeilijk kan worden?

Antwoorden: Zie **antwoorden** achteraan deze handleiding.

OPDRACHT 2

klassikaal/
drietallen

Sleutelschema

mindmap

Sleutelschema: een mindmap maken

Laat de leerlingen in groepjes werken. Ze noteren of tekenen waar ze aan denken bij leven met een beperking in een heel arm land. Ze mogen dingen halen uit de tekst en ook dingen opschrijven of tekenen die ze zelf weten.

Bespreek de gemaakte mindmaps klassikaal na. Welke dingen zijn genoemd die niet in de tekst stonden?

OPDRACHT 3

tweetallen/
klassikaal

De belangrijkste zinnen

De leerlingen kiezen per stukje tekst steeds uit twee gegeven belangrijke zinnen, de zin die zij het best in een samenvatting vinden passen.

Antwoorden: Zie **antwoorden** achteraan deze handleiding.

OPDRACHT 4

drietallen/
klassikaal

Een stukje voor de schoolkrant of website schrijven

De samenvatting die ze bij opdracht 3 gemaakt hebben, gebruiken de leerlingen nu bij het schrijven van een tekstje voor de schoolkrant of de website van school. Ze schrijven wat ze geleerd hebben in de tekst over het onderwerp. Ze mogen het stukje ook aanvullen met eigen kennis of hun mening. Ook kunnen ze er acties om iets voor deze kinderen te doen in vermelden.

Laat enkele leerlingen die dat willen hun berichtje voorlezen. Het maakt het extra leuk als de tekstjes ook daadwerkelijk in de schoolkrant of op de website geplaatst worden. Bijvoorbeeld om de ouders en de leerlingen van de andere groepen te informeren over kinderen met een beperking die leven in de allerarmste landen ter wereld en wat het Liliane Fonds voor hen doet.

OPDRACHT 5

drietallen/
klassikaal

Oefenen met de woorden uit de tekst (extra opdracht)

De leerlingen maken de kruiswoordpuzzel in drietallen. Bespreek de opdracht klassikaal. Hebben de leerlingen het woord gevonden? Welke mooie zinnen zijn er met dit woord bedacht?

Antwoorden: Zie **antwoorden** achteraan deze handleiding.

OPDRACHT 6

drietallen/klassikaal

Samen filosoferen (extra opdracht)

Filosoferen is eigenlijk het systematisch nadenken over vragen waarop meer antwoorden mogelijk zijn. Het zijn geen vragen naar feiten, maar denkvragen zonder een goed of fout antwoord. Een filosofische vraag laat leerlingen dus nadenken. En het gesprek dat erop volgt, verwondert en verschaft helderheid, zonder dat er duidelijke antwoorden op volgen. Bij het verlaten van de klas spelen er dan meer vragen door hun hoofd dan bij binnenkomst. Ze praten er in de pauze over na en gaan ermee naar huis.

Voorwaarden voor het voeren van een filosofisch gesprek

1. De vraag moet open zijn en er mag geen definitief antwoord op bestaan.
2. De vraag moet systematisch te benaderen zijn, d.w.z. dat de gedachtes die door de vraag worden opgeroepen, als Legosteentjes op elkaar moeten passen.
3. Er moet een geestelijke zoektocht in gang gezet worden.
4. Het gaat niet om je mening. NB: Veel leerlingen zullen het verschil tussen meningen en gedachtes nog moeilijk vinden. Stimuleer hen om zinnen te maken die beginnen met 'Ik denk...' in plaats van met 'Ik vind...'.
5. Vooroordelen en politieke correctheid spelen geen rol.
6. Jij als leerkracht weet het antwoord ook niet.

Houd de voorwaarden goed in de gaten en vat na afloop samen welke nieuwe inzichten (verhelderingen) het gesprek heeft opgeleverd.

Vertel de leerlingen dat ze met elkaar gaan filosoferen. Ze gaan dus met elkaar nadenken en praten over vragen waarop geen goede of foute antwoorden zijn.

Laat dit korte filmpje over Sempeta zien op het digibord:

[docu over Sempeta](#).

Praat kort met de leerlingen over Sempeta. Doet het verhaal hen denken aan eigen ervaringen met een handicap? Of aan ervaringen met mensen die een beperking hebben?

Laat de leerlingen vervolgens kort in drietallen een handicap (een bestaande of niet bestaande) bedenken die hun leven en hun toekomst (beroep) zal beïnvloeden. Laat hen daarbij een gekke of interessante vraag bedenken waar ze met elkaar over kunnen discussiëren.

Inventariseer de ideeën en noteer deze kort op het bord. Maak zelf een selectie op basis van de genoemde criteria (zie kader hiervoor). Laat nu de leerlingen stemmen welk idee en welke vraag het interessantst zijn om over te praten. Pas eventueel de vraag een beetje aan zodat de vraag geschikt is om over te filosoferen.

Bespreek handicap en vraag nu klassikaal of in groepjes. Aanvullend kun

je nog (een aantal van de) onderstaande vragen stellen:

- *Wat vind je gek in het verhaal/filmpje?*
- *Wat is eigenlijk een handicap? (en dan gaat het niet om de definitie)*
- *Wat betekent het werkwoord 'kunnen'?*
- *Wat is een goed beroep voor Sempeta?*
- *Wat is een goed beroep voor jou?*
- *Is iemand met een handicap normaal? Wat is eigenlijk normaal?*
- *Kun je met een handicap gelukkig zijn?*
- *Is een handicap altijd slecht? (Waarom wel/niet?)*
- *Wat hebben de begrippen zielig, medelijden, ongelukkig, ellendig te maken met het verhaal over Sempeta (iemand met een handicap in een arm land)?*

Tussendoor kun je vragen stellen om het gesprek verder op gang te brengen. Dat kunnen vragen zijn als:

- *Wie bepaalt dat?*
- *Is dat altijd zo?*
- *Hoezo dan?*
- *Hoe kan dat nou?*
- *Kun je een voorbeeld geven?*
- *Stel nou dat het anders zit...*
- *Geldt dat in andere landen ook?*
- *Denk je dat het in de toekomst ook nog zo zal gaan?*

Foto: © Liliane Fonds / Ronnie Dankelman

Dankzij de hulp van het Liliane Fonds kan Sempeta nu gewoon naar school

Werkblad Actief Lezen

Groepje van: _____

Leesdoel: Na het lezen van de tekst weet ik _____

Aantekeningen bij de stukjes

Noteer hieronder belangrijke informatie, onbekende woorden en eigen vragen. Schrijf ook de antwoorden van de sleutelvragen op.

Inleiding

Antwoord op sleutelvraag 1: _____

Sempeta

Antwoord op sleutelvraag 2: _____

Kinderen met een handicap en armoede

Antwoord op sleutelvraag 3: _____

Antwoord op sleutelvraag 4: _____

Liliane Fonds

Antwoord op sleutelvraag 5: _____

Sempeta nu

Antwoord op sleutelvraag 6: _____

Na het lezen

Antwoord op sleutelvraag 7: _____

Antwoorden

OPDRACHT 1 Actief lezen en sleutelvragen beantwoorden

Tijdens het lezen	
Inleiding	<p>1. Wat wordt er verteld over de Kinderboekenweek? <i>Het onderwerp van de Kinderboekenweek is 'Worden wat je wil', maar het is de vraag of iedereen echt kan worden wat hij of zij wil.</i></p>
Sempeta	<p>2. Waarom is dokter worden waarschijnlijk een probleem voor Sempeta? <i>Sempeta woont in een heel arm land en hij heeft een handicap. De dokterskosten, kosten voor zijn hulpmiddelen en schoolkosten zijn te hoog voor zijn moeder. Zonder hulp kan hij dan niet naar school en dokter worden.</i></p>
Kinderen met een handicap en armoede	<p>3. Hoe komt het dat de meeste kinderen met een handicap in de armste delen van de wereld wonen? <i>Armoede is de grootste oorzaak van handicaps.</i></p> <p>4. Hoe komt het dat een handicap meestal leidt tot nog meer armoede? <i>In heel arme landen gaan kinderen met een handicap meestal niet naar school. Zo hebben ze later minder kans op een baan.</i></p>
Liliane Fonds	<p>5. Noem drie dingen die het Liliane Fonds doet om kinderen met een handicap te helpen.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mensen van het Liliane Fonds maken de omgeving van die kinderen toegankelijker. - Mensen van het Liliane Fonds leren mensen hoe je kunt omgaan met kinderen met een handicap. - Mensen van het Liliane Fonds vertellen dat iemand met een handicap ook gewoon mee mag en kan doen. - Mensen van het Liliane Fonds helpen de kinderen zelf, maar ook de mensen in hun omgeving zoals ouders, leraren, verzorgers.
Sempeta nu	<p>6. Hoe komt het dat Sempeta's droom misschien toch waar kan worden? <i>Met hulp van het Liliane Fonds kan Sempeta nu naar school en krijgt hij hulp van dokters.</i></p>
Na het lezen	
<p>7. Wat wil jij later worden? Is er iets waardoor dat misschien niet zou kunnen of waardoor het moeilijk kan worden? <i>Eigen antwoord.</i></p>	

OPDRACHT 3

Inleiding: zin B

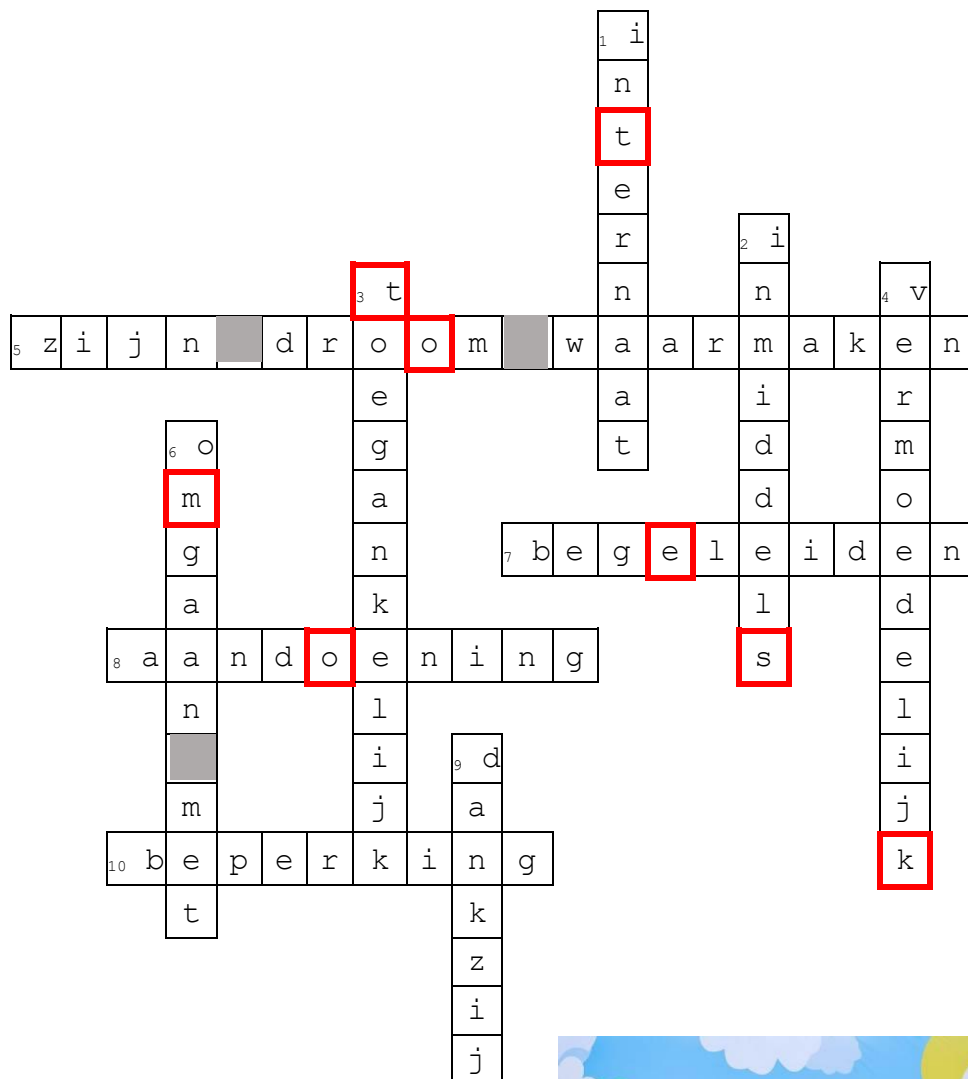
Sempeta: zin B

Kinderen met een handicap en armoede: zin A

Liliane Fonds: zin A

Sempeta nu: zin B

OPDRACHT 5

Het gezochte woord is: **toekomst**.

